

Отримано: 31 березня 2025 р.

Прорецензовано: 29 квітня 2025 р.

Прийнято до друку: 6 травня 2025 р.

email: iryna.kushnir@lnu.edu.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5812-2543>DOI: [http://doi.org/10.25264/2519-2558-2025-25\(93\)-85-89](http://doi.org/10.25264/2519-2558-2025-25(93)-85-89)

Кушнір І. Б. Школа радості: інгредієнти щасливого дитинства за рецептом від малого Ніколя та його авторів Р. Госсінні та Ж. Ж. Сампе. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог: Вид-во НаУОА, 2025. Вип. 25(93). С. 85–89.

УДК: 821.133.1:82-9 (Госсінні)

Кушнір Ірина Богданівна,
кандидат філологічних наук, доцент,
Львівський національний університет ім. І. Франка

ШКОЛА РАДОСТІ: ІНГРЕДІЄНТИ ЩАСЛИВОГО ДИТИНСТВА ЗА РЕЦЕПТОМ ВІД МАЛОГО НІКОЛЯ ТА ЙОГО АВТОРІВ Р. ГОССІННІ ТА Ж. Ж. САМПЕ

Стаття присвячена вивченню складових концепту «радість дитинства» у творі «Пригоди малого Ніколя» Р. Госсінні та Ж. Ж. Сампе, що є показовим для висвітлення саме різновиду дитинства як «безтурботної радості» у баченні французьких авторів 50-60-х років XX ст. Прослідковано проблематику твору, що залишається актуальною і сьогодні: сприйняття світу очима дитини, різновиди дружби та вміння товаришувати, шкільне життя як джерело радості дитинства, дорослі як порадики та наставники, колективність та родинність, що показана через образи Мами і Тата, дорослість як продовження радості, дитяча безпосередність та зіткнення із правилами та нормами суспільства. «Пригоди малого Ніколя» постає як показовий приклад дидактичного твору про радість дитинства, розкриває важливі аспекти проблематики дитинства та взаємодії зі світом дорослих, що не стає травмуючим досвідом для дитини. Встановлено, що головний персонаж Ніколя постає втіленням «радості дитинства»: він по-дитячому безпосередній, веселий та щирий хлопчик, прагне бути чемним і слухняним, протей йому це не завжди вдається. Наголошено роль батьків та вчителів у формуванні «радості дитинства»: проаналізовано стосунки дитина – дорослий на прикладі родини Ніколя. Вивчені стосунки вчитель – учні, вказано на головні характеристики вчительки як авторитету для учнів класу, що залучила їхню любов та довіру. Схарактеризовано головні типи учнів (улюбленець, забіяка, ледар, багатій, ініціатор бійок та ін.). Визначені складові концепту «радості дитинства» – школа, сім'я, колективність; фотографія та пісня Л. Маріано як його атрибути, шкільне подвір'я та пустир як топи радості. Наголошено, що у трактуванні авторів Р. Госсінні та Ж. Ж. Сампе радісне дитинство стає «сподадом, який ми будемо леліяти все життя».

Ключові слова: школа радості, концепт «радість дитинства», дитяча література, дитина-реципієнт, персонаж-дитина, гумор, оповідання.

Iryna Kushnir,
PhD in Philology, associate professor,
I. Franko Lviv National University

THE SCHOOL OF JOY: INGREDIENTS OF A HAPPY CHILDHOOD ACCORDING TO A RECIPE FROM LITTLE NICOLAS AND ITS AUTHORS R. GOSCINNY AND J. J. SEMPÉ

The article is devoted to the study of the components of the concept of “joy of childhood” in the work «The Adventures of Little Nicolas» by R. Goscinny and J. J. Sempé, which is indicative of the kind of childhood as “carefree joy” in the vision of French authors of the 50s and 60s of the XX-th c. The main problems that remain relevant today have been defined: the perception of the world through the eyes of a child, types of friendship and the ability to make friends, school life as a source of childhood joy, adults as advisers and mentors, collectivity and family, shown through the images of Mom and Dad, adulthood as a continuation of joy, childish spontaneity and clashes with the rules and norms of society. It has been stated that the main character Nicolas is the embodiment of the “joy of childhood”: he is a childlike, direct, cheerful and sincere boy, striving to be polite and obedient, but he does not always succeed. The role of parents and teachers in shaping the “joy of childhood” has been emphasized: the child-adult relationship has been analyzed on the example of Nicolas's family. The relationship between teacher and students has been studied, the main characteristic of the teacher as an authority for the students of the class, which inspired their love and trust, has been indicated. The main types of students (a teacher pet, a lazy, a rich, an initiator of fights, etc.) have been characterized. The main parts of the concept of “joy of childhood” have been identified: school, family; schoolyard and wasteland as topoi of joy have been mentioned.

Keywords: school of joy, the concept of “the joy of childhood”, children's literature, child-recipient, child-character, humour, short story.

Постановка проблеми. Дитинство постає важливим періодом, коли формується світосприйняття та світовідчуття, що надалі стане основою формування повноцінної особистості. На сучасному етапі українська школа має вихідною концепцію «радості дитинства», звідси вмотивованим є розглянути досвід французької школи та її програму предмету *література*. Об'єктом дослідження є відомий і улюблений твір французьких дітей (та й дорослих із часів їхнього дитинства) Р. Госсінні у співавторстві з Ж. Ж. Сампе «Пригоди малого Ніколя» виданий 2017 року українською мовою у видавництві «Рідна мова», що робить доступним цікавий та захоплюючий твір про шкільні будні та пригоди семилітнього хлопчика і нашим україномовним читачам. Приємно дізнатися, що концепт «радості дитинства» не має кордонів, так само як і дитинство. За твердженням Р. Кохан дитинство є важливим етапом для формування самобутності людини: «Не етап на шляху формування дорослої (читати – довшеної емоційно, освіченої, зрілої, досвідченої, сформованої) свідомості, а цілком самодостатній, причому особливо важливий прояв існування людської особистості, сповнений буттєвої значимості/ доленосності, а, відтак, відповідальності за подальше крокування сходинок само-буттєвості» (Кохан, 2024: 71).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зважаючи на значний дидактичний потенціал, дослідження твору Р. Госсінні у співавторстві з Ж. Ж. Сампе «Пригоди малого Ніколя» привертає увагу перш за все дослідників-педагогів і далі дослідників-філологів, а саме М. О. Князян та Л. І. Войтенко, що дослідили відмінності репрезентації дитинства у М. Паньоля та Р. Госсінні (Князян, Войтенко, 2023); Л. В. Ткачук, що здійснила аналіз категорії «успіх» та вказала на педагогічні умови

забезпечення успіху в навчанні учнів молодшого шкільного віку (Ткачук, 2016). Важливим підґрунтям цього дослідження стали доробок В. Сухомлинського («школа радості»); сучасні дослідження із проблем дитинства Т. Кочубей та Л. Ткачук про радість пізнання як складник успішної реалізації завдань розвитку і саморозвитку дитячої особистості (Кочубей, Ткачук, 2019); літературознавчий доробок Р. А. Кохан, що впровадила концепт «радість» щодо досліджень дитинства у літературі (Кохан, 2024); монографія А. М. Богуш та ін. (Богуш, Варяниці та ін., 2006), що виокремлює серед сходинок комфортності дитини у сучасному суспільстві «школу радощів» та «школу мислення» та дає визначення дитинства як «динамічне соціальне творення в межах вікового періоду від народження до повноліття, що характеризується специфічними ознаками, має власну субкультуру та будується на особливих соціальних зв'язках і взаєминах» (Богуш, Варяниці та ін., 2006: 88). Відзначимо, що наказом Міністерства освіти і науки № 1226 від 10.10.2023 р. надано гриф оновленої модельної програми із зарубіжної літератури «Школа радості» для 5-9 класів (у редакції 2023 р.). Автори програми О. М. Ніколенко, О. О. Ісаєва, Ж. В. Клименко, Л. В. Мацевко-Бекерська, Л. П. Юлдашева, Н. П. Рудніцька, В. Г. Туряниці, С. О. Тіхоненко, М. І. Вітко, Т. А. Джангобекова здійснили новий етап у становленні літературної освіти учнів: «школа радості».

Виокремлення невирішених раніше частин загальної проблеми. Оскільки короткі оповідання Р. Госсінні «Пригоди малого Ніколя» є показовими для повного і всебічного аналізу концепту «радість дитинства», важливим постає розглянути як саме реалізується впровадження авторської інтенції засобами художнього слова (Р. Госсінні) та малюнку (Ж. Ж. Сампе) говорити про важливість періоду дитинства. Звідси наша **мета** – дослідити складові концепту «радість дитинства» у збірках оповідань «Малий Ніколя», «Розваги малого Ніколя», «Канікули малого Ніколя», «Друзі малого Ніколя», «Прикраси малого Ніколя», що обрані об'єктами дослідження. Для цього нашими завданнями є вивчити тематику та проблематику «Пригод малого Ніколя»; проаналізувати стосунки дитина – дорослий на прикладі родини Ніколя; схарактеризувати особливості учнів на прикладі Ніколя, Руффюса, Альцеста, Аньяна, Клотера та інших; показати особливості шкільних буднів та навчального процесу; вивчити стосунки вчитель – учні; виділити атрибути та топоси радості дитинства. **Актуальність** дослідження бачимо у наступному: розширено і поглиблено літературознавчий аналіз вищезазначеного тексту із позиції радості дитинства, оскільки педагогічний аспект добре вивчений у вищезазначених публікаціях українських дослідників.

Виклад основного матеріалу. Відзначимо виправданість горизонту очікування українського читача-реципієнта, що занурюється у вир шкільних буднів та пригод французького однолітка Ніколя, читаючи чи слухаючи читання батьків/вчителя про життя Ніколя та його товаришів. Вдалою є структура роману: мозаїчність для відтворення кожного епізоду-спогаду, що полегшує сприйняття тексту дитиною-реципієнтом. Стихія гумору та ліризму домінує у показі щоденного життя учня Ніколя, що розважаючи навчас, показуючи певні соціальні та психологічні проблеми у житті дитини: усвідомлення соціального статусу батьків, народження другої дитини у сім'ї, адаптація у колективі, спроба будувати стосунки із дівчатками (оповідання «Луїзетт»: «Увечері мене позбавили десерту, та це не страшно, бо Луїзетт – це класна дівчинка, і коли ми виростемо, то неодмінно одружимося» (Госсінні, 2017: 71)), перші ревності (оповідання «Марі-Едвіг»). Конфлікт між дитячою безпосередністю та нормами і правилами поведінки у суспільстві (та школі) завжди вирішується легко, вносячи зрозумілий дидактизм.

Визначаємо фотографію класу як артефакт «радість дитинства»: це перше оповідання збірки «Малий Ніколя», де йдеться про фотографування класу: «Сьогодні вранці ми прийшли до школи в піднесеному настрої, бо мали фотографуватися всім класом, і, як сказала нам учителька, це фото залишиться для нас спогадом, який ми будемо леліяти всі життя» (Госсінні, 2017: 7). Безперечно, цей спогад – радісне дитинство, як і весь твір, де всі пригоди завершуються добре і прикраси забуваються завдяки радісним моментам, що переважають.

Слід акцентувати також на «колективності» як складовій концепту «радість дитинства»: клас як єдина родина. Можна навести наступні приклади для ілюстрації духу колективності і співпереживання: коли директор відсторонив від занять Альцеста, то «ми всі сиділи засмучені. Вчителька теж. <...> Бідолашний Альцест, ми за нього дуже переживали» (Госсінні, 2017: 136-137). Повага і любов до вчительки виявляється у бажанні купити їй подарунок на іменини: хлопчики навіть побилися через те, хто вручатиме його (оповідання «Бойскаутти»). Товариші співчують Клотерові, що зламав руку: «Ми закидали його купюрою запитання, чи йому ще болить <...> а це сказали, що теж невимовно раді його бачити» (Госсінні, 2017: 214).

Друзі та однокласники Ніколя є яскравим прикладом типових учнів: відмінник Аньян «найкращий учень у класі й улюбленець вчительки» (Госсінні, 2017: 7); найгірший учень у класі Клотер, проте добрий і чуйний хлопчик, розбишака Месан, Руффюс, що стане поліцейським як і його батько, найсильніший у класі хлопець Ед, багач Жоффрау, що, проте, ділиться іграшками з товаришами, товстун Альцест, що їсть за будь-якої нагоди. На прикладі взаємодії учнів класу відзначимо різні аспекти вияву дружби: товариськість (учні навчають розмовних слів новачка Джорджо, котрий не розмовляє французькою, що виявляються зовсім не тим словниковим запасом, на який розраховувала вчителька), взаємодопомога, взаємопідтримка, сварки та примирення, спільність діяльності задля досягнення мети (гра у футбол, до якої долучаються тати дітей). Шкільне подвір'я та пустир постають топосами радості дитинства, де учні розважаючись навчаються спілкуватися та знаходити компроміс після численних бійок.

Автори за допомогою тексту (Р. Госсінні) та малюнку (Ж. Ж. Сампе) вдало передали психологію учня, зі світлою душею, відкритою до пізнання. Головний персонаж прагне стати чемним, слухняним, вихованим і добрим хлопчиком, проте йому не завжди це вдається. Будучи допитливим, Ніколя часто втрапляє у різноманітні пригоди, вигадує безневинні витівки: палить сигару вперше у житті з Альцестом на пустирі (оповідання «Я курю»), а мама карає батька: «Тож відколи я спробував курити сигару, тато більше не має права курити люльку вдома» (Госсінні, 2017: 85), бо погане самопочуття Ніколя вже стало для нього достатнім покаранням; чи впродовж хвороби Ніколя, бажаючи помалювати, забруднює чорнилом простирadlo і кімнату та зіпсовує важливі документи батька малюнками (оповідання «Я хворий»); прогуляти школу з Альцестом, бо ж урок математики, а далі у сні пережити через неправильний вибір – прекрасна візуалізація Ж. Ж. Сампе дитячих докорів сумління (Госсінні, 2017: 111) (оповідання «Доброче порозважалися»); вибух у Аньяна, коли вивчаючи набір юного хіміка хлопці зробили безлад у кімнаті (оповідання «Візит до Аньяна»). Він по-дитячому безпосередній, веселий та щирий у висловленні своїх думки. Хлопчик постає втіленням ідеалу «радість дитинства». Читач бачить світ його наївно-добрими очима, що подає дорослим інший кут зору на проблеми, важливі для дитини: коли його насварила мама

через пляму на новому килимі, Ніколя вирішує піти з дому: «Мені пощастило, що мами не було вдома, вона, безперечно, заборонила б мені йти з дому. Опинившись на вулиці, я побіг. Мама й тато дуже страждатимуть, я повернуся пізніше, коли вони стануть геть старенькими, як бабуся, а я буду багатий, у мене буде великий літак, велике авто й мій власний килим, на який я зможу виливати чорнило, і вони будуть страшенно раді мене бачити» (Госсінні, 2017: 126). Оповідання «Я йду з дому» ілюструє емоційну чутливість дитини до покарань, де непорозуміння між дитиною та батьками може спричинити важливі наслідки: порушення родинних зв'язків. Проте цього не буде у мікросвіті радості дитинства Ніколя: він повернеться швидко сам додому, вміння прощати переважає над образами. Ніколя болісно реагує на суперечки батьків: «Я не люблю, коли мама й тато сваряться, але люблю, коли вони миряться. <...> а мама сказала, що вона була неправа, а тато запевнив, що ні, це він був неправий, і вони засміялися, поцілувалися, і тоді поцілували мене і сказали, що все це було для того, щоб посміятися, а мама повідомила, що йде смажити картоплю» (Госсінні, 2017: 161). Приклад батьків важливий для дитини: «Пригоди малого Ніколя» показують правильний зразок стосунків у родині, що формує дитячу ідентичність.

Образ вчительки, доброї й терплячої до всіх витівок учнів, стає втіленням найкращого зразка навчителя і наставника. Учні визнають її авторитет та справедливе обурення, коли вони вже занадто бешкетують. Її добре ставлення до них знаходить відклик у дитячих серцях: «ми її дуже любимо, вона дуже мила, коли ми не доводимо її до сказу» (Госсінні, 2017: 9). Директор школи суворий, проте справедливий. Серед покарань за порушення дисципліни директор приймає рішення зачинити бешкетних хлопчиків у пральні: «і навіть якби міністр захотів нас побачити, він не зміг би, бо двері були замкнені на ключ» (Госсінні, 2017: 78), проте вони не тримають зла на нього, міністр багато втратив, не побачивши їх (гумористична складова важлива у творі!): «Усе-таки в нашого директора цікаві ідеї!» (Госсінні, 2017: 78) (оповідання «Репетиція для міністра»). Схожа ситуація і в оповіданні «Парад», де хлопчики сиділи на лавочках як покарання, а не брали участі у відкритті пам'ятника. Так само гумористично показано покарання вчителькою директора, що так собі мислить Ніколя («Ви не будете грати цієї п'єси під час прощального свята! Я не хочу, щоб месє директор бачив це! Ми очманіли і завмерли з роззявленими ротами. Уперше в житті ми бачили, як учителька покарала директора» (Госсінні, 2017: 91)). Директор не тільки справедливо карає, а й заохочує нагородами: «Нагород вистачило всім. Аньян, найкращий учень у класі та улюбленець учительки, отримав нагороду з арифметики, з історії, з географії, з граматики, з орфографії, з природознавства і нагороду за поведінку. Ед, який дуже сильний і любить бити всіх хлопців кулаком по носу, дістав нагороду з гімнастики. Альцест отримав нагороду за старанність – це означає, що він не пропускає уроків. на цю нагороду Альцест таки заслуговує <...> якщо не пускають в кухню, Альцест йде до школи. Жоффруа, у якого дуже багатий тато і який купує йому все, що той захоче, отримав нагороду за ошатний вигляд, бо він справді завжди гарно вдягнений. Рюффюс отримав нагороду з малювання, бо на день народження йому подарували величезну коробку з кольоровими олівцями. Клотера, найгіршого учня в класі нагородили за товариськість, а мене – за красномовство» (Госсінні, 2017: 224-225). Покарання у французькій школі має дидактичну і навчально-практичну мету: переписати речення 100 разів, деколи у дійсному та умовному способах: «Я не мав бити товариша, який не збирається зі мною сваритися і носить окуляри» (Госсінні, 2017: 13).

Маємо також ряд комічних персонажів-дорослих як от вихователь Дюбон на прізвисько Бульйон, що слідкує за дотриманням порядку та дисципліни, месє Борденав, що «не любить гарної погоди» (Госсінні, 2017: 119), бо школярі бешкетують на подвір'ї, новий вихователь Мушаб'єр, лікар, що просить намалювати малюнки, тренер із гімнастики Гектор Дюваль, інструктор у літньому таборі Жерар Летуф. Вони доповнюють радісний світ дитинства Ніколя, навчаючи нового.

Погоджуємося з твердженням М. О. Князян, Л. І. Войтенко, що у оповіданнях не зображений процес навчання у школі, бо ж навчання проходить на прикладі життєвих ситуацій: на шкільному подвір'ї, вдома, на канікулах, у гостях, у літньому таборі, у спілкуванні з шкільними товаришами; «автори скоріше репрезентують їхнє задоволення та радість від ігор, пустощів та веселощів у колі однолітків» (Князян, Войтенко, 2023: 122). До прикладу, на канікулах: «Ми граємося разом, сваримося, не розмовляємо один із одним, і це суперкласно!» (Госсінні, 2017: 237) чи у літньому таборі у групі «Пильне око» інструктора Жерара Летуфа він навчився співати пісню про будиночок у горах (пісня Луїса Маріано про символ родини) та змагатися за ліжко біля дверей, плавати та ходити у похід, зловив сам рибу і брав участь у нічній грі, засвоївши девіз «Тримаймося!», а інструктор Летуф навчився не панікувати у роботі з галасливим загоном хлопців (процес взаємонавчання).

Р. Госсінні торкається проблеми покарання дітей у оповіданні «Щоденники»: Ніколя переживає за реакцію батьків на запис «учень непосидючий, часто неухвильний. Може показувати ліпші результати» (Госсінні, 2017: 59), подумки уявляючи собі те, як його сваритиме батько: «Потім тато розказуватиме, що я нічого не досягну в житті, що буду бідний, і люди казатимуть, що це той Ніколя, в якого у школі були погані оцінки, тикатимуть в мене пальцем і сміятимуться з мене. Потім тато скаже, що він жили рве на роботі, аби я міг здобути добру освіту й вийшов у люди, що я невдячний і не відчуваю, скільки болю завдаю своїм бідоласним батькам, що на сьогодні мене позбавлену десерт, а що стосується кіно, то доведеться зачекати аж до наступного запису в щоденнику. Він говоритиме все це, як і минулого, і позаминулого місяця, але з мене досить! Я скажу йому, що почуваюся дуже нещасним і через це піду з дому та поїду дуже далеко, і вони тут житимуть за мною, але я повернуся лише через багато років, буду дуже багатий, і татові стане соромно за те, що він колись казав, що я нічого не досягну, і люди не посміють тицяти в мене пальцем і сміятися, і я на власні гроші запрошу тата і маму до кінотеатру, і всі казатимуть: «Погляньте, це Ніколя, в якого багато грошей і який заплатив за квитки тата і мами з власної кишені попри те, що вони не дуже гарно ставилися до нього». До кінотеатру я запрошу мою вчительку та директора школи і ... тут я опинився перед дверима мого будинку» (Госсінні, 2017: 63-64); тобто, дитина болісно сприйматиме повчання і намагатиметься самоствердитися в очах батьків у майбутньому. Проте ситуація вирішується несподівано: батьки занадто зайняті рахунками, що не зважають на запис у щоденнику сина, і це не менш болісно для дитини: «Що й казати, якби тато й мама любили мене, вони хоч трохи цікавилися б мною!» (Госсінні, 2017: 64), тобто, для дитини важлива увага до її проблем.

Важливо наголосити, що світ дорослих – батьки Ніколя, сусіди, вчителі, інспектор, директор школи – не протиставляється світові дитинства, а його гармонійно доповнюють. У батькові, зокрема, показаний малий хлопчик у душі. До прикладу, батько залишається прив'язаним до дерева, коли про нього забувають, граючи у ковбоїв з дітьми та сусідом паном Ледюром, хто має роль «червоношкірого Упертого Бика» (Госсінні, 2017: 19). Можемо ствердити, що дорослі очима

дітей постають як диваки через їхні амбіції чи так звану «логіку дорослих»: перегони батька і сусіда на дитячих велосипедах: «Усі тати однакові, удають із себе коміків, і якщо ми трохи втрачаємо пильність, ламають велосипеди й калічаються» (Госсінні, 2017: 98). Батько будує будку для собаки-приблуди Рекса на подвір'ї; він купує синові паперовий ніс, щоб розмішити товаришів у класі (оповідання «Ніс дядечка Ежена»); пояснює, чому потрібно відпустити у ставок Кінга-пуголовка: «У цього малюка є мама-жаба. <...> Твоїй мамі було б дуже неприємно, якби хтось посадив тебе в банку і забрав. <...> випустимо пуголовка там, де ти його зловив, і ти щонеділі зможеш ходити його провідувати» (Госсінні, 2017: 173). Батько навчає Ніколя таких корисних речей як от кидати камінці рикошетом, рибалити, він шукає відро Ніколя у ямі з піску, навіть якщо не намастився кремом від сонця і згорів. Констатуємо «педагогічну майстерність» батька у вирішенні важливих для дитини питань, що подана із властивим Р. Госсінні гумором.

Важливим аспектом є розуміння батьками дитини та єдності родини, бо найстрашнішим «покаранням» для батьків хлопчик Ніколя уявляє собі покинути їх, хоча після такої «втечі» завжди повертається додому. На день народження мами Ніколя витрачає усі свої заощадження на «здоровенний букет» (Госсінні, 2017: 53), проте після шкільного дня повертається додому тільки із однією квіткою, що віцїліла після бійки та пригод. Відзначимо реакцію мами: «Мама трохи здивовано подивилася на квітку, потім обняла мене й поцілувала багато-пребагато разів, сказавши, що ніхто ніколи в житті не дарував їй такого гарного букета, і поставила мою квітку у велику голубу вазу у вітальні. Можете говорити все, що вам заманеться, але в мене таки найкраща мама!» (Госсінні, 2017: 57-58). Відзначаємо важливу роль батьків для досягнення повноти радості дитинства: дбайлива та любляча мама («Насправді я дуже люблю маму й завжди її слухаюся. Що дуже добре, інакше можна потрапити в халепу» (Госсінні, 2017: 100), «я майже завжди слухаю маму» (Госсінні, 2017: 110), добрий і справедливий батько («мій тато – найкращий тато у світі!» (Госсінні, 2017: 240) – це ніби як два крила щасливого дитинства. Любов, піклування і турбота один про одного у родині Ніколя стають головними засадами щасливої родини.

Висновки і перспективи майбутніх досліджень. «Пригоди малого Ніколя» характеризуються «безтурботною радістю», що стає визначальною для концепту «радості дитинства» авторів Р. Госсінні та Ж. Ж. Сампе. Підсумовуючи вивчену проблематику твору, можемо виокремити сприйняття світу очима дитини, різновиди дружби та вміння товаришувати, шкільне життя як джерело радості дитинства, дорослі як порадики та наставники, колективність та сімейність, що показана через образи Мами і Тата, дорослість як продовження радості, дитяча безпосередність у зіткненні з правилами та нормами суспільства. «Пригоди малого Ніколя» постає як приклад дидактичного твору про радість дитинства, розкриває важливі аспекти проблематики дитинства та взаємодії зі світом дорослих, що не стає травмуючим досвідом для дитини. Встановлено, що Ніколя постає втіленням «радості дитинства»: він по-дитячому безпосередній, веселий та щирий хлопчик, прагне бути чемним і слухняним, протей йому це не завжди вдається. Наголошено роль батьків та вчителів у формуванні «радості дитинства»: проаналізовано стосунки дитина – дорослий на прикладі родини Ніколя, вивчені стосунки вчитель – учні, вказано на головні характеристики вчительки як авторитету для учнів класу, що залужила їхню любов та довіру. Вивчені особливості шкільних буднів та навчання у пригодах, акцентовані їхній дидактизм. Схарактеризовано головні типи учнів (улюбленець, забіяка, ледар, багатій, ініціатор бійок). Визначені складові концепту «радості дитинства»: школа, родина, колективність; фотографія та пісня Л. Маріано як його атрибути; шкільне подвір'я та пустир як топи радості. Наголошено, що у трактуванні авторів Р. Госсінні та Ж. Ж. Сампе радісне дитинство стає «спогадом, який ми будемо деліяти все життя».

Позиція авторів показати «шкільне життя яким воно є», де навчання у класі не головне, а пізнання світу через пригоди більш важливе для формування самостійності дитини, стала виявом відвертості та щирості, що імпонує дитині як рецепієнтові. Простота розповіді сприяє зацікавленню читати і переживати пригоди разом із Ніколем; читач-реципієнт виступає сам персонажем історії завдяки співпереживанню та емпатії до французьких школярів. Відповідно класифікуємо Р. Госсінні та Ж. Ж. Сампе як «авторів-педагогів». Домінуючий концепт твору «радість дитинства», що підсилений ілюстраціями, мотивує рекомендувати цей твір для вивчення і обговорення у школі у межах програми літератури для здобувачів загальної середньої освіти.

У перспективі маємо на меті вивчити більш детально роль візуалізації у цьому творі, що є важливою складовою трансляції емоцій персонажів, постаючи як паралель до оповіді та зорово підсилюючи емоційне сприйняття епізодів книги.

Література:

1. Богуш А. М., Варяниця Л. О., Гавриш Н. В., Курінна С. М., Печенко І. П. Діти і соціум: особливості соціалізації дітей дошкільного та молодшого шкільного віку: монографія. Луганськ: Альма-матер, 2006. 368 с.
2. Госсінні Р. Пригоди малого Ніколя. Київ: Рідна мова, 2017. 544 с.
3. Князян М. О., Войтенко Л. І. Відображення особливостей поведінки та діяльності молодших школярів у творі Рене Госсінні «Маленький Ніколя». *Вісник науки та освіти*. № 6 (12). 2023. С. 119–125.
4. Кохан Р. А. Іманентна якість дитини у формуванні метамодерного горизонту у романі Ю. Гордера «Донька директора цирку». *Львівський філологічний часопис*. 2024 (15). С. 66–73. URL: <https://journal.ldubgd.edu.ua/index.php/philology/article/view/2751> (дата звернення 10.03.2025).
5. Кочубей Т., Ткачук Л. Ідея радості пізнання у педагогічній спадщині В. Сухомлинського: науково-методичний аспект. *Інноватика у вихованні*. №10. 2019. С.85–92. URL: <https://ojs.itup.com.ua/index.php/iiu/article/view/172> (дата звернення 10.03.2025).
6. Ніколенко О. М., Ісаєва О. О., Клименко Ж. В., Мацевко-Бекерська Л. В., Юлдашева Л. П., Рудніцька Н. П., Туряниця В. Г., Тихоненко С. О., Вітко М. І., Джангобекова Т. А. Модельна навчальна програма «Зарубіжна література. 5–9 класи» для закладів загальної середньої освіти. URL: <https://imzo.gov.ua/model-ni-navchal-ni-prohramy/movno-literaturna-osvitnia-haluz/zarubizhna-literatura/> (дата звернення 10.03.2025).
7. Ткачук Л. В. Педагогічне забезпечення успіху в навчанні молодших школярів у творчій спадщині В. О. Сухомлинського: монографія. – Умань: «Видавець Сочінський М. М. », 2016. 192 с.

References:

1. Bohush, A. M., Varyanytsia, L. O., Havrysh, N. V., Kurinna, S. M., Pechenko, I. P. (2006) Dity i sotsium: osoblyvosti sotsializatsii ditei doshkilnoho ta molodshoho shkilnoho viku: monohrafiia. [Children and society: peculiarities of socialisation of children of preschool and primary school age: a monograph]. Luhansk: Alma-mater, 368 p.
2. Gosciny, R. (2017) Pruhody maloho Nikola. [Adventures of little Nicolas]. Kyiv: Ridna mova. 544 p.

3. Kniiazian, M. O., Voitenko, L. I. (2023) Vidobrazhennia osoblyvostei povedinky ta diialnosti molodshykh shkoliariv u tvori Rene Hosinni «Malenkyi Nikolai». [Reflecting the peculiarities of behaviour and activities of younger pupils in René Goscinny's "Little Nicolas"]. Visnyk nauky ta osvity. [Bulletin of Science and Education]. No. 6 (12). Pp. 119–125.
4. Kokhan, R. A. (2024) Imanentna yakist dytyny u formuvanni metamodernoho horyzontu u romani Yu. Gordera «Donka dyrektora tsyrku». [The Immanent Quality of the Child in the Formation of the Metamodern Horizon in Yuri Gorder's Daughter of the Circus Director]. Lvivskyi filolohichnyi chasopys. [Lviv Philological Journal]. Iss. 15, Pp. 66–73. URL: <https://journal.ldubgd.edu.ua/index.php/philology/article/view/2751> [in Ukrainian].
5. Kochubey, T., Tkachuk, L. (2019) Ideia radosti piznannia u pedahohichnii spidshchyni V. Sukhomlynskoho: naukovometodychnyi aspekt. [The Idea of the Joy of Learning in the Pedagogical Heritage of V. Sukhomlynskyi: Scientific and Methodological Aspect]. Innovatyka u vykhovanni. [Innovations in education]. №10. Pp.85–92. URL: <https://ojs.itup.com.ua/index.php/iiu/article/view/172> [in Ukrainian].
6. Nikolenko, O. M., Isaeva, O. O., Matsevko-Bekerska L. V., Yuldasheva, L. P., Rudnitska, N. P., Turyanytsia, V. G., Tikhonenko, S. O., Vitko, M. I., Dzhangobekova, T. A. Modelna navchalna prohrama «Zarubizhna literatura. 5–9 klasy» dlia zakladiv zahalnoi serednoi osvity. [Model curriculum 'Foreign Literature. Grades 5-9' for general secondary education institutions]. URL: <https://imzo.gov.ua/modelni-navchalni-prohramy/movno-literaturna-osvitnia-haluz/zarubizhna-literatura/> [in Ukrainian].
7. Tkachuk, L. V. (2016) Pedahohichne zabezpechennia uspikhu v navchanni molodshykh shkoliariv u tvorchii spadshchyni V. O. Sukhomlynskoho: monohrafiia. [Pedagogical support of success in teaching junior schoolchildren in the creative heritage of V. O. Sukhomlynsky: a monograph]. Uman: Publisher Sochinsky M. M. 192 p.